

Briuselis, 2026 02 26
SWD(2026) 103 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

[...]

pridedamas prie

Pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS
dėl kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir kitomis su šaunamaisiais
ginklais susijusiomis nusikalstamomis veikomis, kuria iš dalies keičiama Europos
Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1260

{COM(2026) 102 final} - {SEC(2026) 102 final} - {SWD(2026) 102 final}

Santraukos lentelė

Pasiūlymo dėl Direktyvos dėl kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir su kitomis su šaunamaisiais ginklais susijusiomis nusikalstamomis veikomis poveikio vertinimas

A. Būtinybė imtis veiksmų

Kodėl? Kokia problema sprendžiama?

Svarbiausias iššūkis ES yra tai, kad su šaunamaisiais ginklais susijęs smurtas kelia grėsmę ES piliečių saugumui. Su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikaltimų arba atvejų, kai šaunamieji ginklai buvo panaudoti nusikaltimui įvykdyti, skaičius tebėra didelis ir daugelyje ES vietų didėja. Ši problema yra tiesiogiai susijusi su **dideliu neteisėtų šaunamųjų ginklų prieinamumu ES teritorijoje**, nors dėl suderintų duomenų trūkumo tiksliai įvertinti šio reiškinio mastą sunku. Tikėtina, kad pasibaigus konfliktui Ukrainoje arba jam stabilizavusis neteisėtų šaunamųjų ginklų prieinamumas išaugs.

Baudžiamosios teisės sistema, kurioje nagrinėjamos tokios nusikalstamos veikos, ES lygmeniu yra **fragmentuota**. Valstybės narės skirtingai apibrėžia su šaunamaisiais ginklais susijusias nusikalstamas veikas ir taiko skirtingas sankcijas. Šie reglamentavimo skirtumai tarp valstybių narių **trukdo tarpvalstybiniam bendradarbiavimui** ir daro neigiamą poveikį su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikalstamų veikų tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui už jas. Be to, **sankcijų dydžiai nėra pakankamai veiksmingi ir atgrasomi** visose valstybėse narėse. Šios problemos dar paaštrės dėl **naujų technologijų** (tokių kaip 3D spausdinimas), dėl kurių padidės privačiai pagamintų šaunamųjų ginklų prieinamumas.

Ko siekiama šia iniciatyva?

Bendras tikslas – **sustiprinti Sąjungos gyventojų apsaugą nuo neteisėtų šaunamųjų ginklų keliamos grėsmės**. Visų pirma turėtų būti siekiama didinti mūsų piliečių saugumą ir mažinti su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikaltimų skaičių.

Siekiant šio bendro tikslo, iniciatyva nustatyti keturi **konkretūs tikslai**:

- sudaryti geresnes sąlygas tirti su šaunamaisiais ginklais susijusias nusikalstamas veikas ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už jas;
- vykdymo užtikrinimo veiksmus, kai padaromos su šaunamaisiais ginklais susijusios nusikalstamos veikos, pritaikyti ateities poreikiams;
- užtikrinti atitinkamų rūšių ir dydžių veiksmingą, atgrasomą ir proporcingą sankcijas už nusikalstamas veikas, susijusias su šaunamaisiais ginklais;
- gerinti teisėsaugos ir teisminį bendradarbiavimą ir suderintą duomenų apie nusikalstamas veikas, susijusias su šaunamaisiais ginklais, rinkimą.

Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda?

Sąjungos lygmens veiksmai suteiks aiškia pridėtinę vertę kovojant su nusikaltimais, susijusiais su šaunamaisiais ginklais, palyginti su tuo, ką valstybės narės gali pasiekti pačios, nes šie nusikaltimai paprastai yra tarpvalstybinio pobūdžio. Suderinus teises apibrėžtis, taip pat labiau suvienodinus sankcijų dydžius ir nustatius valstybių narių tarpvalstybinio bendradarbiavimo priemones ir pareigas, Sąjungos lygmens veiksmais bus sukurta labiau suderinta sistema su minimalia suderinta apsauga nuo nusikalstamų veikų, susijusių su šaunamaisiais ginklais. Tai palengvins tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir pagerins tyrimus bei baudžiamąjį persekiojimą. Be to, įtraukus naujas technologijas, bus užtikrintas ateičiai pritaikytas vykdymo užtikrinimas.

Veiksmai Sąjungos lygmeniu taip pat bus naudingi siekiant kitų ES politikos tikslų, nes su šaunamaisiais ginklais susiję nusikaltimai dažnai yra susiję ir su kitų rūšių nusikaltimais, pavyzdžiui, su pinigų plovimu, terorizmu, prekyba narkotikais, smurtiniais nusikaltimais, klastojimu ar kitų formų organizuotu nusikalstamumu, o dėl kovos su jais ES pastaraisiais metais yra priėmusi įvairių teisės aktų. Veiksmingesni teisės aktai prisidėtų prie veiksmingų baudžiamosios teisėsaugos strategijų ir apskritai padėtų padidinti Europos Sąjungos piliečių saugumą.

B. Sprendimai

Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos galimybės apsvarstytos? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl?

Poveikio vertinime įvertintos keturios politikos galimybės.

- **1 galimybę** sudaro **ne teisėkūros priemonių rinkinys**, kuriuo siekiama paaiškinti esamą teisinę sistemą ir užtikrinti, kad valstybės narės taikytų teisės normas. Šiomis priemonėmis taip pat siekiama remti tarpvalstybinį valstybių narių bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą su ES agentūromis. Priemonės orientuotos į rekomendacijas daugiau dėmesio skirti naujoms technologijoms, pavyzdžiui, 3D spausdinimui, ir įgyvendinti būtiniausių duomenų apie šaunamųjų ginklų paėmimą valstybėse narėse rinkinį.
- Pagal **2 galimybę** numatyta imtis **teisėkūros veiksmų** siekiant suderinti **pagrindinių su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikalstamų veikų** (neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais, neteisėtos jų gamybos, neteisėto jų žymenų keitimo ir neteisėto jų laikymo) kriminalizavimą – suderinti apibrėžtis ir nustatyti mažiausius maksimalių sankcijų dydžius. Teisės akto tikslas – pagerinti su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikalstamų veikų tyrimą, baudžiamąjį persekiojimą ir nuteisimą už jas. Suderinta sistema palengvins tarpvalstybinį bendradarbiavimą. Pagal šią galimybę taip pat numatyta orientuoti teisėkūrą į naujas technologijas, kad teisėsaugos institucijos galėtų iniciatyviai kovoti su grėsme, o ne tik reaguoti. Be to, teisėkūros veiksmai apima reikalavimus nustatyti suderintą būtiniausių duomenų apie šaunamųjų ginklų paėmimą rinkinį ir siųsti paėmimo duomenis Europos šaunamųjų ginklų centrui. Pagal minėtą galimybę taip pat numatyta valstybių narių pareiga atliekant vertinimą rinkti ir Komisijai teikti duomenis apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais praėjus penkeriems metams nuo direktyvos įgyvendinimo. Galiausiai teisėkūros veiksmai apima specialią priemonę dėl reikalavimo valstybėms narėms įsteigti šaunamųjų ginklų nacionalinis ryšių centrą, kad būtų dar labiau pagerintas tarpvalstybinis bendradarbiavimas.
- Pagal **3 galimybę** numatytas **teisėkūros veiksmų ir ne teisėkūros priemonių derinys**. Iš esmės tai būtų visų teisėkūros veiksmų, aprašytų pagal 2 galimybę, kopija su papildomu paaiškinimu, kaip platesnio pobūdžio nusikalstamos veikos, susijusios su šaunamaisiais ginklais, patenka į pagrindinių nusikalstamų veikų sritį. Be to, teisėkūros veiksmai būtų išplėsti ne teisėkūros priemonėmis, skirtomis teisėkūros veiksmų įgyvendinimui remti. Būtų orientuojamasi į dalijimąsi įgyta patirtimi, susijusia su naujomis technologijomis, ir į siekį sudaryti palankesnes sąlygas bendrai išbandyti su šiomis naujomis technologijomis susijusius brėžinius. Be to, taip pat būtų palengvintas teisminių institucijų tarpusavio bendradarbiavimas sukuriant tiksline grupę, kurioje būtų keičiamasi informacija.
- **4 galimybė** yra grindžiama priemonėmis, aprašytomis pagal 3 galimybę, ir išplečia jų taikymo sritį. **Teisėkūros veiksmai** apima ne tik pagrindines, bet ir kitas **su šaunamaisiais ginklais susijusias nusikalstamas veikas**, pavyzdžiui, neteisėtą deaktyvuotų ginklų šaunamosios funkcijos atkūrimą, neteisėtą tarpininkavimą ginklų

prekyboje, ginklų embargo pažeidimus ir netinkamą elgesį tvarkant įrašus ir išduodant licencijas. Be to, pagal šią galimybę numatyta valstybių narių pareiga kasmet rinkti ir Komisijai teikti duomenis apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais.

Tinkamiausia galimybė yra **3 galimybė**, nes ja proporcingai ir veiksmingai sprendžiamos visos nustatytos problemos ir siekiama nustatytų tikslų. 1 galimybė pati savaime laikoma nepakankamai veiksminga, nes ne teisėkūros priemonės nesuteiks pakankamo postūmio dideliems pokyčiams. Pagal 2 galimybę būtų sprendžiamos visos problemos ir siekiama visų tikslų, tačiau ji laikoma mažiau veiksminga, nes jos įgyvendinimui trūksta papildomos paramos. 4 galimybė laikoma veiksminga siekiant nustatytų tikslų, tačiau jos įgyvendinimas užkrauna neproporcingą našta valstybėms narėms.

Kas kuriai galimybei pritaria?

Suinteresuotųjų subjektų nuomonės dėl politikos galimybių skyrėsi: kai kurie pirmenybę teikė veiksams, pagrįstiems ne teisėkūros priemonėmis, nurodydami, kad už nusikalstamų veikų, susijusių su šaunamaisiais ginklais, nagrinėjimą ir toliau turėtų būti atsakingi nacionalinio lygmens subjektai, o kiti pritarė teisėkūros iniciatyvai, orientuotai į platų su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikalstamų veikų spektrą. Tuo atžvilgiu atrodo, kad tinkamiausia galimybė yra ta, kuri suteiks daugiausia galimybių suderinti skirtingas pozicijas.

Bendra viešų konsultacijų tendencija rodo, kad valstybės narės remia teisėkūros iniciatyvą, kuria siekiama suderinti įvairias apibrėžtis, įskaitant neteisėto intelektualinės medžiagos, skirtos 3D spausdinimui, (brėžinių) kūrimo, turėjimo ir platinimo kriminalizavimą. Apskritai paaiškėjo, kad iš suinteresuotųjų subjektų teisėkūros iniciatyvai labiausiai pritarė valdžios institucijos. Daugelis valstybių narių pasiūlė derinti įvairias galimybes, ypač derinant sankcijų rūšis ir dydžius.

Didžiausią nepritarimą iniciatyvai išreiškė dalis ES ir ne ES piliečių, tačiau iš atsakymų analizės matyti, kad daugelis galbūt nevisiškai suprato iniciatyvos tikslus: ne vienas pilietis kritikavo šią iniciatyvą teigdamas, kad ES neturėtų imtis veiksmų prieš teisės aktų besilaikančius piliečius bei teisėtus savininkus ir dėmesį turėtų sutelkti į tvirtesnę teisėsaugos institucijų atsaką bei kovą su neteisėta rinka. Abu šie aspektai kaip tik ir yra įtraukti į iniciatyvos tikslus.

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokie būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai?

Pagal tinkamiausią politikos galimybę būtų pašalinti valstybių narių baudžiamosios teisės sistemos skirtumai, Sąjungos lygmeniu suderinant įvairių su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikalstamų veikų apibrėžtis ir mažiausius taikytinų maksimalių sankcijų dydžius. Tai neleistų nusikaltėliams savo veikloje naudotis įvairiomis spragomis ir trūkumais. Suderinus baudžiamąją sistemą pagerėtų valstybių narių tarpvalstybinis bendradarbiavimas ir nacionalinėms valdžios institucijoms būtų lengviau tirti atitinkamas nusikalstamas veikas ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už jas.

Pagal tinkamiausią politikos galimybę taip pat būtų nustatyti būtiniausių duomenų rinkiniai ir dalijimasis paėmimo duomenimis su Europolo Europos šaunamųjų ginklų centru; tai pagerintų duomenų prieinamumą ir kokybę, todėl pagerėtų grėsmės analizė ir tyrimai, o tai savo ruožtu palengvintų tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir padėtų orientuoti būsimus politikos veiksmus. Įgyvendinus tinkamiausią politikos galimybę, būtų dar labiau sumažinta iki šiol vis didėjanti privačiai pagamintų šaunamųjų ginklų grėsmė, nes šiuos ginklus sunkiau atsekti, be to, juos galima lengvai pagaminti tiesiog laikantis internete pateiktų nurodymų.

Tinkamiausia politikos galimybė padėtų sumažinti didelį apyvartoje esančių neteisėtų šaunamųjų ginklų skaičių ir tiesiogiai padidinti Europos Sąjungos piliečių saugumą.

Kokios būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?

Įgyvendinus tinkamiausią politikos galimybę būtų veiksmingiau atliekami tyrimai ir būtų nustatytas platesnis nusikalstamų veikų, susijusių su šaunamaisiais ginklais ir pagrindiniais komponentais, spektras. Atitinkamų išlaidų atsirastų, nes valstybėms narėms reikėtų papildomų darbuotojų, kad būtų galima ištirti daugiau su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikaltimų ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už juos. Apskaičiuota, kad bent jau per pirmuosius penkerius metus atitinkamos bendros visų valstybių narių išlaidos kasmet sudarytų 4 069 175 EUR.

Tikimasi, kad valstybių narių teismo ekspertizės departamentų administracinės išlaidos padidės proporcingai paimtų šaunamųjų ginklų skaičiui. Apskaičiuota, kad tokios administracinės išlaidos sudarys 574 564 EUR per metus visų 27 valstybių narių balistinės ekspertizės ataskaitoms ir papildomai 332 107 EUR per metus skaitmeninių brėžinių balistinės ekspertizės ataskaitoms.

Be to, apskaičiuota, kad administracinės išlaidos, susijusios su šaunamųjų ginklų nacionalinių ryšių centrų įsteigimu ir plėtra visose 27 valstybėse narėse, sudarys 12 070 917 EUR, o nacionalinėse duomenų bazėse esančių duomenų, susijusių su šaunamaisiais ginklais, suderinimo išlaidos – 10 800 000 EUR visose 27 valstybėse narėse.

ES baudžiamosios teisės sistemos, taikomos su šaunamaisiais ginklais susijusioms nusikalstamoms veikoms, suderinimas padės sumažinti smurto naudojant šaunamuosius ginklus sukeltus ekonominius nuostolius Europos Sąjungoje. Nors vienareikšmiškas išvadas pateikiančių tyrimų dėl ekonominių nuostolių, susijusių su smurtu naudojant šaunamuosius ginklus ES, nėra, atlikus analizę, kurioje derinamas tyrimas, atliktas pagal ES finansuojamą projektą INSIGHT, ir konkretaus Švedijoje vykusio susišaudymo sukeltų nuostolių tyrimas, apskaičiuota, kad 2024 m. pirmąjį pusmetį susišaudymų Švedijos visuomenei sukelti nuostoliai siekė apie 120–140 mln. EUR. Šis skaičius yra tik teorinis, nes jis grindžiamas hipoteze, kad šio konkretaus susišaudymo sukeltus nuostolius galima ekstrapoliuoti ir taikyti visiems 2024 m. pirmąjį pusmetį Švedijoje įvykusiems susišaudymams. Vis dėlto iš analizės matyti, kad su šaunamaisiais ginklais susijusio smurto išlaidos, nors jas ir sunku įvertinti, nėra visiškai maži.

Koks bus poveikis verslui, MVI ir labai mažoms įmonėms?

Tinkamiausia politikos galimybė neturėtų jokio neigiamo poveikio teisėtai rinkai. Tai būtų naudinga verslo subjektams (ypač MVI), nes jie būtų apsaugoti nuo nesąžiningos konkurencijos su neteisėta veikla, kuri neigiamai veikia viso sektoriaus įvaizdį ir dėl kurios prarandamas pelnas.

Neteisėtos skaitmeninių brėžinių ir spausdintinių kopijų gamybos, laikymo ir platinimo šaunamųjų ginklų ar pagrindinių komponentų gamybos tikslais kriminalizavimas padėtų teisėtam verslui, nes būtų apsaugotos jo turimos intelektinės teisės į modelius arba inovacijas.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?

Apskaičiuota, kad per pirmuosius penkerius metus metinės išlaidos papildomam personalui valstybėse narėse, atliekančiam su šaunamaisiais ginklais susijusių nusikaltimų bylų tyrimus ir vykdančiam baudžiamąjį persekiojimą už juos, taip pat papildomos administracinės išlaidos teismo ekspertizės departamentams visose valstybėse narėse iš viso sudarys apie

135 000 000 EUR.

Apskaičiuota, kad vienkartinės šaunamųjų ginklų nacionalinių ryšių centrų visapusiško įsteigimo bei plėtros ir nacionalinėse duomenų bazėse saugomų duomenų, susijusių su šaunamaisiais ginklais, suderinimo išlaidos visose 27 valstybėse narėse sieks 22 870 917 EUR.

Tinkamiausia politikos galimybė apima priemones, kuriomis nustatomas suderintas būtinausių duomenų apie šaunamųjų ginklų paėmimą rinkinys. Kai kurioms valstybėms narėms reiktų pertvarkyti savo duomenų bazę, kad būtų įdiegtas suderintas duomenų rinkinys.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Iniciatyva taip pat bus naudinga kovai su kitais nusikaltimais (pavyzdžiui, su pinigų plovimu, terorizmu, prekyba narkotikais, smurtiniais nusikaltimais, klastojimu ar kitų formų organizuotu nusikalstamumu); dėl kovos su jais ES pastaraisiais metais yra priėmusi įvairių teisės aktų. Kadangi su šaunamaisiais ginklais susijusios nusikalstamos veikos dažnai yra susijusios ir su minėtais nusikaltimais, veiksmingesni teisės aktai prisidėtų prie veiksmingų baudžiamosios teisėsaugos strategijų ir apskritai padidintų Europos Sąjungos piliečių saugumą.

Iniciatyva turės ypatingą poveikį jauniems piliečiams, nes neteisėti šaunamieji ginklai prisideda prie nerimą keliančio reiškimo, kai jauni europiečiai yra įtraukiami į nusikalstamą veiklą ir patys kenčia nuo smurto naudojant šaunamuosius ginklus.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus peržiūrima?

Praėjus penkeriems metams po perkėlimo į nacionalinę teisę, atsižvelgiant į tai, kiek laiko reikės skirti taikymui ir duomenų rinkimui.